

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

9 Quibus concedatur restitutio in integrum, si ex aliquo contractu damnum notabile acceperint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

sicut nec ex contractu Ecclesie, cui deest solemnitas requisita. Tertio, In contractu Religiosi, absque expressa vel tacita sui Superioris facultate contrahentis. potest enim Prælatus hunc contractum ratificare, vel irritum reddere, prout ei libitum fuerit; idque siue suo siue Monasterij nomine Religiosus ille contraxerit, vt docet Nauarrus comment. 2. de Regul. num. 30. & 65. in fine. Quarto, In contractu fraude vel metu iniquè extorto. qui enim fraudem aut vim passus est, potest persistere, vel resilire, vt docet Sarmiento supra num. 18. & colligitur L. Iulianus, 13. §. Si quis à colludente. 7. de action. empti. de quo supra num. 32. & 38. Probabile tamen est, in huiusmodi euentis, quando contractus fuit irritus, alteram re adhuc integra non teneri implere contractum, nisi per sententiam cogatur; iuxta ea quæ dicta sunt num. 32. De ceteris qui contrahere possint, vide infra capite 18. dubit. 11.

An alter possit non implere.

DUBITATIO IX.

Quibus concedatur restitutio in integrum, si ex aliquo contractu damnum notabile acceperint.

Notandum est, Hoc beneficium propriè non habere locum, quando contractus fuit omnino irritus: tunc enim *communis auxilio & mero Iure munitus* est, vt habetur initio L. In causa cognit. 16. 7. De minoribus. vbi in fine additur, *Generaliter probandum est, vbi contractus non valet, pro certo Pratore se non debere interponere.* Quo posito, Resp. Hoc beneficium concedi Primò, Minoribus, id est, qui nondum 25. annum expleuerunt, si interea in aliquo contractu non satis prudenter & circumspèctè factò damnum acceperint; L. 3. & 5. C. de in integrum restitut. minor. etiam si ille contractus sit actus de consensu tutoris vel curatoris, & auctoritate Iudicis, vt patet ex L. 1. & sequentibus, 7. de minoribus. & 7. de in integrum restitutione. Ratio est; quia consensus tutoris & decretum Iudicis solum faciunt vt actus mero Iure valeat; non autem excludunt beneficium restitutionis.

63 Minoribus.

Si læsus ex venditione.

Si ex mutuo.

Si ex eo quod debitor et soluit.

Vnde sequitur Primò, Si læsus est ex venditione, quòd rem vendiderit minoris iusto; poterit agere ad iustum pretium: si oportebat rem non vendi, poterit agere contra quemuis possessorem ad eam recuperandam, vt rectè Gomezus tom. 2. cap. 14. num. 7. Secundò, Si læsus est ex mutuo accepto, vt quia pecuniam illam amisit, vel malè contempserit; potest vti beneficio restitutionis in integrum, & solum soluere id quo factus est locupletior: quod est notandum pro iis, qui minoribus dant mutuum sine fideiussore (cùm enim naturaliter obligentur, potest eis accedere fideiussor, vt supra num. 61. ostensum est) vel sine auctoritate parentis, tutoris, vel curatoris: vide L. 2. C. de filiofamilias. Tertio, Si læsus est in solutione pecunie sibi facta, potest restitui. si enim debitor ei soluit sine auctoritate tutoris vel curatoris, solutio ipso Iure est nulla. Vnde debitor non manet liber, nisi pecunia sit salua, vel conuersa in vtilitatem minoris. Hoc tamen intellige in foro externo. non enim tenetur sponte soluere secundo: sed potest expectare sententiam Iudicis;

quia solutio valuit naturaliter, si verò soluit eum auctoritate tutoris vel curatoris, manet liber ipso Iure: sed restituitur minor, si pecunia sit perditata vel consumpta facilitate vel culpa ipsius. Hoc tamen casu credo debitorem habere actionem in eos, quorum auctoritate & mandato soluit. quòd si etiam Iudicis auctoritas accesserit, qui compulit illum soluere minori; tunc perfectè manet liberatus, nec potest aduersus eum restitutio in integrum peti. habentur hæc omnia §. At ex contrario, Institut. Quibus alienare licet, iuncta Glossa. Quarto, Si donauit rem notabilem, censetur læsus, & potest restitui. si tamen ex rationabili causa donauerit, verbi gratia, propter obsequia ab altero accepta, quæ deuit sic remunerari; vel propter nuptias, vel sponsalium largitatem, spectata qualitate personarum & consuetudine regionis; non restituitur: non enim per talem donationem censetur læsus, quia prudenter & secundum rectam rationem facta est. L. 1. C. Si aduersus donationem. Quintò, Si læsus est ex quasi contractu, vt quia damnosam hereditatem sibi testamento delatam acceperat, etiam si cùm auctoritate tutoris vel curatoris id factum sit. tunc enim ex tacito contractu obligatur creditoribus defuncti & legatariis: vel si lucrosam repudiavit. Gomezus n. 4. Pari modo si læsus sit in electione, eligendo partem deteriorem. Gomezus num. 5. Sextò, Si læsus est imprudenti resignatione vel permutatione beneficij, multi censent esse restituendum, vt Couarruias lib. 1. variar. c. 5. nu. 3. & alij, quos ibi citat. in eadem sententiam propter Molina disp. 573. idque verum esse censent, etiam si beneficium sit iam alteri collatum, quæ sententia probabilis est: etsi contraria sit etiam probabilis & plurimò DD. de quo vide Couarr. supra, cap. 5. num. 1. 2. 3. Puto tamen non esse in vtu, vt detur restitutio.

Ex dona-

tione.

Ex quasi

contractu.

Ex resi-

gnatione

beneficij.

64

Quanto

tempore.

65

Obstat ra-

tificatio.

Iuramen-

tum.

Petes, Quanto tempore competat hoc priuilegium minoribus: Respondeo, Vtq; ad annum 29. completum. nam durat quatuor annis integris post expletum annum 25. ætatis, quo desinunt esse minores. L. fin. C. De tempor. in integrum restit. estque communis sententia DD. Aduerte tamen, Etsi minor possit restitui aduersus omnes contractus, in quibus est læsus, durante minori ætate factos; si nihil aliud accessit: non tamen, si maior factus (id est, expleto anno 25. ætatis) eos ratificauit. Et quidem si contractus, in quo minor fuit læsus, mero Iure valuit; vt quia cum debita Iuris solemnitate celebratus fuit; ratificatio tollit beneficium restitutionis, quod illi ratione minoris ætatis competeat, vt patet ex L. 1. & 2. C. Si maior factus ratum habuerit. Si verò non valuit ipso Iure, vt quia aberrat decretum in casu quo requirebatur; ratificatio quidem confirmat contractum, & tollit beneficium restitutionis, competens ratione minoris ætatis: non tamen tollit beneficium seu ius competens maioribus; vt est remedium Legis 2. C. De rescindenda venditione, quod datur illi qui deceptus est vitra dimidium iusti pretij, vel aliud simile, vt docet Gomezus supra num. 11. & habetur expressè L. 1. C. Si maior factus alienationem factam sine decreto, ratam habuit.

Similiter non datur restitutio, si contractum in minore ætate iuramento confirmauit; quamuis alioquin per se irritus & nullus esset. Auth. Sacramenta

menta puberum. C. Si aduersus venditionem. vbi generatim dicitur: *Iuramentum puberum sponte factum super contractibus rerum suarum non retractandis, inuolabiliter custodiantur.* Idem patet ex L. 1. eiusdem tit. Ex quibus constat, contractum minoris iuramento confirmari, & ipsum fieri instar maioris. Si tamen commissa fuisset iniustitia, vt si fraude vel metu fuisset inductus ad contrahendum, obtenta iuramenti absolutione, quam tunc petere poterit, fas ei erit restitutionis remedium implorare. Idem dicendum, si adhuc erat impubes dum iurauit. impubertas enim est sufficiens causa relaxandi iuramenti, sicut metus; vt docet Couarruias in cap. Quamuis, de pactis, p. 3. §. 1. num. 4. quia iudicium adhuc est valde infirmum. addo, etiam a tutore in irritum reuocari posse, vt infra cap. 4. dub. 12. dicitur.

Impubertis iuramentum.

66 Conceditur pijs locis.

Secundo, Conceditur hoc beneficium Ecclesijs, alijsque pijs locis. Hæc enim, instar minorum, habent quadriennium a celebrato contractu, vel quasi contractu, vt communiter tradunt DD. ex c. 1. & 2. de restitutione in integrum lib. 6. vide ibidem Glossam & Couarr. lib. 1. variat. cap. 3. num. 10. & 11. Vbi nota, Ecclesia, si valde enormiter sit læsa ex contractu, concedi amplius quam quadriennium, vt ibidem docet Couarr. Ecclesiastici tamen in suis contractibus, quos priuato nomine faciunt, non fruuntur hoc priuilegio, Couarruias cap. 4. num. 3.

67 Reipub.

Tertio, Conceditur Reipublicæ cuiusvis oppidi L. 4. C. Quibus ex causis maiores in integrum restituantur. vbi dicitur: *Reipublica minorum Iure vti solet; adeoque auxilium restitutionis implorare potest.*

Principibus supremis.

Quarto, Supremis Principibus, quoad bona principatus alienata. quia hæc ad Rempubicam pertinent.

Academia.

Quinto, Vniuersitati studiorum, iuxta Panormitanum, in cap. 1. De in integrum restit. & alios multos.

Rudibus.

Sexto, Interdum conceditur rudibus, vt rusticis & mulieribus, qui ignorant Iura, vt ex Maranta, qui alios citat, refert noster Molina, disput. 574. §. Militibus.

De restitutione in integrum contra præscriptionem, dictum est cap. 6. dubit. vi.

68 Quomodo petatur restitutio.

Circa prædicta, duo sunt notanda. Primum est; Dupliciter posse peti restitutionem in integrum. Primum, implorando officium Iudicis; citata parte; vt quando solutio facta est, vel res ab altero possidetur. Secundò, Excipiendo contra eum, qui petit solutionem, vel rem tradi, se læsum eo contractu vel actu fuisse; vt docet ex communi sententia Doctorum Gomezii n. 8. Confirm. ex reg. Iuris 71. in Sexto. *Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum multo magis admittendus.* & reg. 156. r. eodem, *Cui damus actionem, eidem & exceptionem competere multo magis quis dixerit.* Hæc exceptio semper durat, quamdiu solutio facta non est. Postquam facta est, opus est sententia Iudicis vt recuperetur; nec licita est occulta compensatio. quia lex solum concedit hanc recuperationem, mediante Iudicis sententia. colligitur L. Si curatorem. 3. C. de in integrum restit. minor.

69 Quis dicatur læsus.

Secundum est; Non ex eo conferi quempiam læsum, quòd re ipsius vendita, præsentet se alius, qui plus offerat: vt multi DD. affirmant: si enim

iusto pretio vendita est, eoque tempore & modo, quo prudens venderet, non potest minor petere restitutionem, vt colligitur ex L. Verum. 11. §. Sciendum. r. de minoribus. si verò vendita est infra iustum pretium, vel non debito tempore, vel non cum debitis circumstantiis; tunc potest petere restitutionem, & eam vendere plaris licitanti. Idem dicendum de elocationibus & conductionibus, aliisque contractibus. vide plura apud Gomezium tom. 2. cap. 14. Sed quæ diximus abundè satis sint Theologo.

DUBITATIO X.

Vtrum in hac in integrum restitutione comprehendantur etiam fructus percepti.

Dico Primò, Si res minoris contractu gratuito sit alienata, possunt repeti etiam fructus ex ea percepti; deductis tamen expensis, quæ in illis colligendis sunt factæ; vt si prædium vel domus ipsius, alteri sit donata. ratio est, quia non tantum censetur tunc minor esse læsus alienatione rei, sed etiam fructuum. Idem dicendum de rebus Ecclesiæ & Reipubl.

Dico Secundò, Si sit alienata contractu oneroso, vt si prædium sit venditum; Couarruias lib. 1. variat. cap. 3. num. 1. multi que alij Doctores docent, etiam omnes fructus repeti posse. Sed verius est, in foro conscientie non posse repeti fructus; Si res iusto pretio fuit vendita. Probatur Primò, Quia in alienatione horum fructuum non censetur fuisse læsus: nam sicut emptor ex re, quam accepit, fructus percepit; ita potuit venditor ex pretio lucrum facere; quòd si non fecit, suæ negligentie assignet. Secundò, Quando iustum pretium persoluitur, non censetur contractus damnosus minori; nisi quia expediebat rem illam non vendi; non autem ratione fructuum aliquot annis percipiendorum: ergo in restitutione non potest repeti, nisi res ipsa, non autem fructus percepti. Tertio, Quia nulla videtur esse ratio, cur Iure ciuili id possit statui. cum enim contractus fuerit validus, & fructus bona fide sint percepti ex re propria; & non censetur fuisse facta læsio ratione fructuum, sed solum ratione rei venditæ; non videtur subesse legitima causa, cur hi fructus iubeantur restitui; præsertim cum talis lex potius in damnum, quam in commodum minorum sit cessura: nemo enim tam iniqua conditione vòlet cum ipsis contrahere. nam donec minor annum 29. ætatis expleuerit, emptor erit in periculo restituendi rem cum omnibus emolumentis perceptis.

Nec obstat Lex, Quòd si minor. 24. §. Restitutio. r. de minoribus, & alia quedam citata à Couarruias, quibus expresse dicitur rem esse reddendam cum fructibus, quando conceditur restitutio in integrum; quia explicari possunt de fructibus perceptis postquam contractus beneficio restitutionis est rescissus. alioquin illæ leges non sunt consentaneæ rationi, vt docet Molina disputatione 575.

Dixi, Si res iusto pretio vendita fuit; quia si infra iustum, repeti potest per hoc remedium restitutionis ea fructuum pars, quæ respondet rei, quatenus res excedit pretium datu: vt si res valeat 1200.

70 Si contractus sit gratuitus.

71

Si iusto pretio alienata.

Si infra iustum.

& c.